zastane pravice in prosebno za zaznambo izvršljivosti potrebni (§ 74. odst. 1., 88., 89. izvrš. r.). K otázce této, jsou-li totiž nutny útraty za ex. vklad práva zástavního a zvláště za poznámku vykonatelnosti, odpovídá autor kladně. *Dr. Čk.*

Ústavní a správní právo.

Marcuse: Die Verfassung des König. Serbien v. 6. Apr. 1901. Berlin, 1902. S. 42.

Ústavního života v Srbsku až do r. 1835 nebylo. Dne 2. ún. 1835 svolána byla první národní skupština do Kragujevce a tomuto národnímu shromáždění předložil první kníže Miloš návrh ústavy; po jejím přijetí složil kníže Miloš první přísahu na ústavu. Ústava spokojovala se se státní radou, jejíž kompetence rovnala se činnosti státního ministerstva a zavedla dále kabinetní radu; neobmezená práva knížecí byla ústavou touto málo dotčena. Za tři léta na to byla však již tato ústava zrušena a nahrazena novou, kteráž zavedla značnější obmezení knížecí moci a některé ústavní záruky všeobecných práv občanských. Po zavraždění knížete Michala (1867) předložil prozatímní regent (pozdější kníže) Milan Obrenović národnímu shromáždění novou ústavu, kteráž r. 1869 byla přijata a kteráž zavedla pravidelné zasedání skupštiny. Dle této ústavy byly dvě třetiny členů skupštiny voleny, třetinu pak jmenoval kníže. Teprve r. 1888 byla ústava z r. 1860 zmodernisována dle zásad jiných ústav, avšak již r. 1895 zastavil král Alexander z vlastní moci platnost této moderní ústavy z r. 1888 a zavedl opět v oktroyovanou platnost ústavu z r. 1869. Konečně 6. dub. 1901 odstraněna byla ústava z r. 1869 podruhé a nahrazena novou ústavou, kteráž poprvé zavedla soustavu dvou komor, zřídivši trvalou instituci senátu. Tato poslední ústava byla sice králem Alexandrem opět zastavena, ale jen potud, aby mohla býti rozpuštěna skupština a vypsány nové volby; hned potom uvedena táž ústava králem samým v oktroyovanou platnost, tak že při státním převratu právně platila ústava z 1901.

Poslední ústava z 6. dub. 1901 má již jen zájem historický (ježto za nového krále platí opět ústava z r. 1888). Srbsko prohlášeno bylo tu za dědičnou konstituční monarchii; zajišťují se práva občanská na širokém základu (tituly šlechtické se neuznávají dle zásady rovnosti občanské); moc zákonodárná měla býti vykonávána za spolupůsobení dvou komor, skupštiny a senátu; mandáty zvolených členův obou komor měl zkoumati kasační soudní dvůr, politická autonomie zákonodárných sborů byla tedy obmezena. Právo volební příslušelo občanům od 21. roku; census pro oprávnění voliti do senátu byl třikráte tak velký, jako pro volební právo voliti do skupštiny. Řádné soudy první inst. měly rozhodovati o tom, má-li kdo náležitosti práva volebního, a bdíti nad správným sestavováním listin voličských. Poslancem skupštiny, jichž mělo být 130, mohl se státi občan od 30 let, znalý čtení a písma a platící dosti vysokou daň státní; volitelni nejsou aktivní úředníci až na výjimky ústavou stanovené, obecní představení a kněží. Mandát trvá

4 roky a jest inkompatibilní se státním úřadem. Senát měl míti 30 členů králem jmenovaných, 18 volených a dva arcibiskupy. Mandát volených členů byl by 6letý; volitelni byli občané od 40 let. Senát nesmí býti nikdy rozpuštěn. Zvláštní státní rada měla rozhodovati o stížnostech proti nařízením správním, ministerstvem vydaným, o kompetenčních sporech mezi úřady správními, o stížnostech proti překročení moci úřadů správních a o některých věcech finančních. Rozpočet povoluje se na rok; položky, vřaděné na základě zákona, nemohou býti škrtnuty. Ústava nebyla tedy nikterak špatnou, záleželo jen na tom, bude-li se prováděti; než libovůle v zastavování a porušování ústavy králem vedla nutně k znehodnocení ústavního života a k přesvědčení o oprávněnosti revoluce z dola.[1]) *řk.*

M. Boghitchévitch: Halbsouveränität. Administrative und politische Autonomie seit dem Pariser Vertrage (1856). V Berlíně 1903 S. VII. a 254.

Za »polosuverenní« označil *J. J. Moser* (1777) ony státy, které sice mají nad sebou skutečnou vyšší moc, které jsou však v držení důležitých práv, která jinak jen státům neodvislým příslušejí a která jinak byla by znakem svrchovanosti. Ačkoli theorie výraz tento namnoze za pravou contradictio in adiecto prohlašovala, udržel se v mezinárodních státních stycích podnes. Spis., podav dějiny státního vývoje jednotlivých států, za polosuverenní platících (Bulharsko, Samos, Kréta, Egypt, Alžír, Tunis a j.), vymezuje dogmaticky pojem suverenity; výraz polosuverenní znamená mu poměr kvalitativní, nikoli kvantitativní, ježto o dělení suverenity nelze mluviti. Polosuverenita má základ v poměru mocenském, jsouc podmíněna suverenitou státu vyššího, kterýž, maje volnost říditi se vlastní vůlí, může některou územní korporaci nadati výsostnými právy a poskytnouti jí přímý vliv na osoby v jejím území jsoucí; předává se tu korporaci výkon výsostných práv v té míře, že kdyby byl osvědčován z moci vlastní, stala by se územní korporace suverenní. Polosuverenita je tedy právním poměrem mezi suverenní státní mocí a polosuverenním státem. V základních zásadách založen je spis na názorech *Gierkeových.* *řk.*

C. V. Fricker: Gebiet und Gebietshoheit. Tübingen 1901. S. 112. (Aus »Festgaben für *Alb. Schäffle* zur Feier seines 70. Lebensjahres«.)

Obsahem spisu je obrana mínění spisovatelova, kteréž byl zastával již v první své práci o státním území v r. 1867, proti námitkám, které byli pro-

[1]) Právnické otázky, pojící se k změně dynastie tamní, pozbyly uznáním evropských mocností praktického významu. Pokud jde o legitimaci státní moci, určitou politickou stranou usurpované, uznáno bylo takto oprávnění k výkonu státní moci založené faktickou držbou a nepodmíněné nabytím právním, neodvislé od skutečnosti, že přechod státní moci stal se proti stávajícímu řádu právnímu. Nová dynastie uznána byla bezprostředně za representanta státní moci. V otázce potrestání spiklenců neměly mocnosti sice stricto iure právní moci, předpisovati království, kteréž je bez odporu svrchovaným státem, výkon a způsob výkonu jeho výsostných práv, avšak mocnosti mohly vždy vedle svého politického vlivu ukázati na berlínskou smlouvu, v níž uznání srbské neodvislosti uloženy byly taktéž podmínky, které vyžaduje civilisace moderního státu; za zachování smlouvy mocnosti se zaručily. Jinak vymykají se tyto politické události všeliké právní kvalifikaci.